

5

INCIPIIT OPV- SCVLVM GESTO- RVM COMITIS LODEWI- CI, FVNDATORIS.

NT ER diuersas mundanarum rerum varietates, & multiformis ingenij studia curiosa, quibus humana necessitas ambiguis vitæ suæ passibus circumfertur, nihil pretiosius est tempore, quod qualicumque processu vel ordine semel elapsum, nec argenti, nec auri pretio, nec vlla valet industria reuolueri. Hoc perpendentes pluri in temporum exactorum viri, ingenio subtiles, scientia pollentes, vita, moribusque sublimes, illustrium facta virorum, sermone lucifluis nostris sæculis inuenerunt, doctrinæ suæ monumenta memorijs posterorum, quasi speciale quoddam speculum relinquentes. Hac ego confidentia, ego, inquam, deiectus vita, nullus in gratia, incultus verbo, pauper ingenio, Comitis Lodewici, viri per omnia virtuosus parentes, ortum, in sancta professione progressum, & felicem in Christo transitum, etsi non aureis, tetris tamen litteris exarabo, non curans iacula detractorum. Quia *Felix, à tergo, quem nulla Ciconia pinxit.* dicent enim quod materiam tam honestam sermo deformauerit impolitus. Quibus non ego, sed Poëta responderet, *Est quodam prodire tenus si non datur ultra.* Solet tamen in fragili calamo, & in vase fictili dulcedo mellis includi, & ignis duro in silice reperiri. Nec solaris cerei derogat claritati, circumferri solita sapius, & obiecta nubium crassitudo.

*Scriptoria
institu-
tum.*

Fuit in castro quod Arnstein ab antiquis temporibus nuncupatum, & adhuc hodie nomen obtinet, Comes quidam nomine Lodewicus; qui, sicut ab auorum suorum longa prosapia clarus, ita probitatis, & virtutum extitit titulis gloriosus. Hic septem habebat sorores virgines, vultus elegantia gratiosas: in quibus, quasi quodam in speculo vniuersa morum habilitas resultabat. Distat autem locus tribus à Rheno miliarijs versus orientem super Loga-

*Arnsteinij
castri de-
scriptio*

DE SANCTO COMITE

*Dürstari-
nus.*

*Ludovicus
senior Co-
mes Arn-
steinus.*

*Sororum
septem
conugia.
* Tubingen*

*Nassovia
stirps.*

** Valeriani*

*Diethsij
Comites.
Comes
Loyse vel
Loffensis.
Carzen-
elenbogen.
Isenburg.
Sutphania*

*Ludovicus
junior Co-
mes Arn-
steinus.*

nam fluuium in quodam montis supercilio, præruptis & arduis vndiq; montibus circumseptus: habes ex alio latere Dürstā fluuiolū pilcosum satis, molendinisq; , & alijs vsibus, adoptiuo quodā munere, deputatum. Erat verò memoratus locus tam inaccessibilis & munitus, vt ex vno tātum latere montis via sola & admodū stricta difficilem præberet accessum. Iam dictus itaq; Comes in rerum negotiis circumspectus & prudens, super omnia de sororum honestate, & posteritatis successione sollicitus, æstuabat, vt generosæ lampadis claritatem, & puellaris formæ gratiam decenti natalium copula maritaret. Honestis eius desiderijs diuina bonitas salutarem aspirauit effectum.

Nam duæ ipsarum duobus inclitis iunctæ sunt Baronibus Hungarorum non minus solemniter, quam nobiliter desponsatæ. Tertia Palatini Comitis transijt in amplexus de Thuynge, * quam ipsi Comiti frater eius apud sanctum Goarē honorificè præsentauit; ipseq; cum ducentis eam Milicibus & apparatu plurimo ambitiōse recepit. Quarta Nassauven desponsata, Rupertum genuit & Arnoldum, Demudim filiam. Arnoldus Comes pater extitit Ruperti Comitis viri bellicosi, qui in expeditione Imperatoris FridERICI peregrinus obiit in partibus transmarinis. Rupertus frater Arnoldi pater extitit Comitis Valeriani * cuius filij sunt Henricus & Rupertus nunc Comites, quorum mater erat nomine Cune-gundis. Demudis soror ipsorum, nupsit Embriconi, qui pater fuit Comitis Henrici patris Eberhardi Comitis de Diethse. Quinta fuit desponsata Comiti de Loyse mater Comitis Bopponis, & sororis eius Adelheydis, qua Bertoldus & Dietherus Comites de Catzenelenbogen processerunt: Sexta Iysenburgensem profapiam generauit. Septima in Sutphaniensem transijt Comitiam.

Erat præfate Comiti secundum sæculum clari & alti sanguinis vxor Vdilhildis nomine, quæ non solum tanti viri non degeneraret amplexus, sed, & in futuræ sobolis diesceret claritate, quicquid morum, quicquid gratiæ in primogenitoribus, in natis probitatis cereus permisisset. Quid plura? Nascitur eis elegantis formæ filius, & hic diuina Prouidentia vnicus; in quem & patris nomen, & totius Comitix refunderetur hæreditas. Iam enim per partes rescindi non poterat, quod Christus ante tempora sæcularia seruiuentiū sibi, puiderat vnitati. Traditur ergo nutrici paruulus educandus, & quasi margaritum cœleste commendatur attentius; & qui futurus erat vas electionis, quotidianis successibus augebatur. Nutrix etiam sollicita plurimum, omnem diligentiam adhibebat. Sed & infantia primo virtutem cum Lacte bibit; & vt breuiter

uiter percurram, teneros annos quædam futura probitatis venustabat imago, vt iam facile posset aduerti, quid in virili sponderet ætate, qui ita puerili ludebat in flore. Euolutis interim diebus, cum iam annos intraret adolescentiæ, quia finis venit vniuersæ carnis, Pater ipsius completis vitæ suæ diebus V. Calend. Iunij pulueri puluerem accommodans, ex hoc mundi naufragio breuis hospes euasit: & in Ecclesia B. Margarethæ virginis est sepultus. Mater vero longo post conuersionem filij tempore viuens, cum originariam terræ particulam mundi curuaret ad vesperam, in prædio suo, quod Vdenkirchen dicitur infirmata, tertio Nonas Iulij diem clausit extremum; & in Ecclesia maiori, Coloniae requiescit.

*Ludvico
senioris
obituo.*

*Vdithidia
comitissa
Arzheimia
Colonia se-
pelitur.*

Filius ergo Lodevvicus, tantorum genitorum successor, & habens domesticæ rei curam, nouus dispensator ingreditur, & mente virum induens, agenda & ordinanda mentis ratione metitur, sagax ingenio, blandus alloquio, largus beneficio, profusus honestatis exemplo, omnium in se suorum præcipue declinabat affectum. Ministeriales suos velut socios sic amabat, quorum consilio super coniugalis copulæ matrimonio perurgetur, quia rei sic poscebat vtilitas. Sed ille primo manum misit ad fortia, & multis amicorum sumptibus & honore succinctus baltheo militari consuetisque sæcularium tirocinijs, contubernij legalis anticipauit accessum. Mediantibus post hæc amicorum consilijs & negotiosis super hoc Comitibus de Bonneburg legationibus, filiam ipsius Gudam nomine, virginem cum magno, sicut decuit exhibitam apparatus, duxit vxorem. Qua diu sterili permanente, & spem prolis infœcunda negante, ceperunt ardentissima spiritus contritione dolere, & pro successore tantæ hæreditatis misericordiam domini votis omnibus implorare. Sed eorum desiderijs infinitis, diuina iam olim prouidentia contraibat: vtpote, qui per seruos suos iure propinquitatis accedere disponebat. Sed quid? Fraudati sunt à desiderio tuo? Minimè. Quomodo non? Latere sterilis, quæ non parit, erumpe & clama, quæ non parturit quoniam filij tui de longe venient, & filia tua de latere surgent. Leua in circuitu oculos tuos, & vide, omnes isti congregati sunt. Venient dies, in quibus tantorum filiorum mater gratulabunda cantabis. Ecce ego & pueri mei quos mihi dedit DEVS. Hætenus

*Guda Bon-
neburgia
Ludvico
iuniori
matrimo-
nio iungit
iur.*

*Gal. 4.
Isaia 60.
Isaia 8.*

O Musa stabris torpentibus vsè

Aspirate precor velis intrantibus equor.

Vt in fundamento quodcunq; locatum est, subsequenti ædificij structura meridiet, & pennam Scriptoris inculti tam celebris materiam præconandus semper affectus in auret.

Prædi-

*Arnstein
pradonum
señor.*

Prædicti Comitis Castrum Arnstein vulgariter, Lapis aquilæ, Latino poterit idiomate nuncupari, locus horroris & vastæ solitudinis, aptus ad prædam, habilis ad rapinam, habitatoribus suis lapis erat offensionis, & petra scandali, utpote qui stipendijs suis minimè contenti, totum de alieno, parum de proprio possidebant, quorum miseræ necessitati pauper & inops terra marique defudat, &

Impiger extremos currit mercator ad Indos.

Psal. 103.

*Abdias
v. 4.*

Psal. 54.

Rom. 4.

*Ludovicus
Comes con
uersione n
inchoans,
Soris con
sensum re
quiri.
Isaia 13.
* Prouer. 6.
Prouer. 31.*

Ad hunc ergo locum & naualis viæ precium, & totius provinciæ spoliū veri Pharaonis milites conuictabant. Verè iuxta literam, *petra erinacijs refugium*. obfiti enim erant & aculeis horridi peccatorum. Sicut autem languor capitis decurrit in artus, sic nimirum sordes ac vitia membrorum, virtutem capitis sæpè disturbant. Comes enim quamuis huiusmodi spolijs nullatenus indigeret, reus tamen efficitur ex consensu, & seueri vindicis iram, licet æquanimiter sufferentis, iste tacendo; illi pauperes opprimendo, offenderunt. Sed quo fine? *Verbum Domini ad te O Princeps, si exaltatus fueris sicut aquila, & super astra cæli posueris nidum tuum, inde te detrahā, dicit Dominus.* Quando? Nescit tarda molimina sancti Spiritus gratia. Misit ergo Dominus cor filij sui in cor eius, & repente mutatus in virum alterum, cogitatum iactabat in Domino dicens cum Psalmista. *Quis dabit mihi pennas sicut columba, & volabo & requiescam, ecce elongaui fugiens, factusque est sicut aquila,* miro Dei munere, *qui vocat ea, que non sunt, tanquam ea quæ sunt.* Prouocans iam ad volandum pullos suos, & verbo pariter & exemplo. ut qui consentiendo malis erat odor mortis in mortem, vitæ etiam odor esset in vitam Cogitabat domum orationis ibi facere, ubi *struthiones habitabāt prius, & pilosi saltabant, & Syrenes respondebant in delubris voluptatum.* Sed quia contectalis suæ super hoc requirendus erat assensus, iuxta Salomonē, * discurrebat, festinabat, suscitabat amicam, uti sicut duo erant in carne vna, sic vnus eos spiritus vneret in Deo. *Mulierem fortem quis inueniet? procul & de ultimis finibus precium eius.* Obnititur, & re clamat, salutaribusque consilijs aures obdurat, ut aspis. Quia verò, per virum fidelem sanctificatur plerumque mulier infidelis, & è conuerso; tandem monitis euisa frequentibus, ad supernæ vocationis brauium promptissima se obtulit voluntate. Verè hæc mutatio dexteræ excelsi,

Ludit in humanis diuina potentia rebus.

Agens ergo gratias Deo, à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum est, tradidit cor suum ad vigilandum diluculo, ut anchoram suæ spei tutam Dominus inflatione locaret, nete.

ne teneras adhuc primitias, aut humani cordis instabilitas alteraret, aut serpentis antiqui calliditas eneruaret venenata. Timebat enim hoc, quod Propheta olim deplorans aiebat, *Facti sunt inimici eius in capite.* Et Salomon. *Fili accedens ad seruitutem Dei, prepara animam tuam ad tentationem.* Accedens, inquit, quia principijs obstat, & capiti bellatorum se semper opponit, versutia tentatoris. Dum in hoc rerum cardine inter spem & metum positus, novus Domini fluctuaret athleta, fundans Sion in Saphiris qui novit omnia antequam fiât, quod præsciuit ab æterno tempore quo voluit, Spiritus sui gratia consumavit. Erat eo tempore quidam Otto ordine Diaconus prædijs ditissimus, nobilis ac generosa Saxonum profapia descendens, consanguineus Comitum memorati, qui & ipse pro amore Iesu Christi larga prædia & amplissimas abdicâs facultates, Ecclesiâ, quæ Gratia Dei dicitur, fundauerat, his diebus secundum regulam Augustini, & Ecclesiæ primitiæ; formamq; & habitum, Dni Norberti Magdeburgensis Archiepiscopi. Cuius, quia memoria incidit, digressoriâ faciêtes, præsentis opusculo quod necessarium viderimus inferem. Anno Dni M C X I X. beatæ memoriæ Norbertus XIII Magdeburgensis Archiepiscopus venit Præmônstratû, & habitum, quem non ab homine, neq; per hominem accepit, Apostolicis sanctionibus confirmatum, fratribus observandum tradidit, sicut in eiusdem professionis Ecclesijs uniformiter custoditur, in quo & ipse, in sede pontificatus sui irreprehensibiliter viues, anno gratiæ M C XXXVI. certus de corona iustitiæ cursu vitæ suæ feliciter consummavit, & debito cum honore sepultus in Ecclesia B. Mariæ Magdeburgi requiescit. Nunc ad cœpta redeamus. Præfatus Otto, qui ditissimus erat, Ecclesiâ B. Victoris Martyris de legione Thebæorum, quâ super Salâ fluuium construxerat, tantis dotibus ampliavit. Ut tam pro largarum earum quæ fratribus debentur vsibus copia, quâ etiam pro loci amœnitate gratiosa, ipsam Ecclesiam dignè *Gratiam Dei* dixeris appellari.

Auditus huiusmodi Comes de Ottone rumoribus, quasi diuino quodam oraculo comonitus, ad ipsum sine mora profectus, honorificè suscipitur, & cordis thesaurum denudat amico, totumq; pectoris reuelat arcanum, nec sine fructu. Nam ad exequendum, quod mente conceperat, nouellæ congregationi suæ missurum se plâtaria pollicetur. Quanta reuerentia, cum apud ipsos moraretur, quantaue diligentia sit habitus, penna sileat, ubi mentalis affectionis tota loquitur officina.

Sequitur è vestigio reditum ipsi Canonici XII. de Gratia Dei, & fratres conuersi totidem ex lumbis spiritualibus sanatae professionis egressi, in ipso summo angulari lapide Christo Iesu fundameta iacturi, in curribus & carpentibus Bibliothecam librosq; Ecclesiasticos & non

G g g g modi-

Thren. 1.

Eccles. 2.

Ottonis
Diaconi
prædijs
& consanguineis
exemplo Lud-
uici Co-
mes ad
Præmon-
straten-
sium
ordinem
aspirat.
Ecclesia
Gratia
Dei
S. Norber-
tium.

Descriptio
Canonij
Gratia
Dei

Ludovicus
Comes Præ-
mônstra-
tenses ac-
cessit e
Gratia
Dei Ca-
nobia.

Qui isti &
quot exte-
rerint.

modicam secum supellestem deferentes. Veniunt, inquam, ciues Sanctorum & domestici Dei, portantes pacem; & angelico quodam cultu illuminantes patriam, candorem mentis habitu prætendebant. Erat inter eos recolendæ memoriæ Godefridus Ecclesiæ B. Mauritij in Magdeburgo Scholasticus, vir gratiæ singularis & merito; quemq; cæteri fratres velut cælestem quendam radium sequebantur. Iam voluntas & propositum Deo dilecti Comitis, celebri sermone vulgatur. Iam apotheca sancti Spiritus, quod hactenus erat inclusum omnium naribus aspirabat; totamque inbalsamabat viciniam fracti pectoris alabastrum, ita vt multi dicerent, *Trake me post te, curremus in odore unguentorum tuorum.*

Cant. 1.

Castrum Arnstein in canobio mutatur.

Ludovicus Comes filius velig ofuo conuersus. Familiares eum sequuntur.

Godefridus ordinatur. Abbas ab Adelberone Archiepiscopo Treuiri.

Matth. 18.

Guda comitis Ludouis mansio.

Obitus.

Ludovicus Comes Patronatus in LXXII ecclesijs; quæ omnes ad ecclesiam B. Margarethæ, filiali iure, spectabant. Erat enim sub ipsius iurisdictione Boppardia, Wesala, Villa S, Goaris, Laenstein.

Anno dominicæ incarnationis M. C. XXXIX. Comes Lodewicus cū venerabili coniuge sua Guda castrū suū Arnstein in Treuirenfi diœcesi constitutū, ad laudē Dei omnipotentis, Patris & filij, & Spiritus sancti, in honore gloriosæ & intemeratæ virginis Mariæ, & magnifici Confessoris Nicolai, in manus Godefridi Scholastici & fratrum de Gratia Dei, seq; & omnia sua, libera cōtradidit voluntate. Marquardus etiā Capellanus, & notari⁹ ipsius, Schvikerus quoq; Dapifer & alij Milites quinq; sæculū abdicantes, cū ipso sanctæ p̄fessionis habitū induerunt, quorū Pater in Christo iam Dñs Godefridus, ipso tēpore à venerabili Adelberone, Treuironum Archiepiscopo & apostolicæ sedis in Teutonico regno Legato, in generali Synodo solēniter est ordinatus. Fælix dies, qui & Angelis Dei super conuersis peccatorib; est gaudiū; & hominib; de contemptu mūditam imitabile inuexit exemplū. Fælix, inquam; & multa fælicitate donatus ille dies: qui toties illucescit, quoties ipsorum exēplo desiderijs cælestibus peccator ignescit, dum foris claret in opere, q̄ vnctio sancti Spiritus docet in corde. *Nisi conuersi fueritis, ait Saluator, & efficiamini, sicut paruuli, non intrabit in regnū cælorum.* Non statura paruulos, sed humilitate requirit, quib; regnū cælorum Dei filius in nostra natura paruulus & humilis, repp̄misit. Paratur primo omnium dominæ Gudæ comitissæ in sinistro montis latere mansio specialis; vbi mutato habitu, clausa semper, nusquam p̄grediens, strictioris cibi parcitate antehabitas delicias, & numerosa quondā feracula redimebat. Per fenestram modicā diuina frequenter auscultabat officia, psalmis & orationibus intenta; sicque rota natiuitatis suæ feliciter euoluta, XVI Kal. Septembris migravit à sæculo, & ante altare B. Nicolai in sanctuario Basilicæ, venerabiliter est sepulta. Habebat Comesius Patronatus in LXXII ecclesijs; quæ omnes ad ecclesiam B. Margarethæ, filiali iure, spectabant. Erat enim sub ipsius iurisdictione Boppardia, Wesala, Villa S, Goaris, Laenstein.

* vtrum.

* vtrumque, Confluentia, & alia plures villæ Rhenenses; & tota p-
 uincia, quæ dicitur Enrich; quæ omnia veluti stercora reputans, me-
 liorem in cælo substantiam prælegit. Comitiam suam Dominis de
 Isenburg resignauit, quam ipsi dominis de Nassauven & de Catz-
 ellenbogen postea vendiderunt. Hæc sunt autem allodia, quæ
 Deo seruientium fratrum vsibus assignauit, Bubenheim, quod est in
 pago V Vormatiensi cum Ecclesia, decimis, & hominibus, cunctis-
 que redditibus eius, cum omnimoda & integrali libertate. In villa
 V Viessen trans Rhenum XXX. mansos, in villa Nattenhaussen VIII.
 mansos. In V Valtorff, IV. mâs, villam Germerod, cum omni iure;
 etiam curiam Zeberla in Brumbach, vnum mansum, curtim Ho-
 lerich cum omni iure, Salphet etiam cum omni decima. In Singho-
 ben III. mansos. Neue* & Bremta vineas, & agros, & syluas cum de-
 cimis. In * Camp, curiam & vineas, Laenstein curiam & vineas, Ec-
 clesiã sanctæ Margarethæ, præterea curtim Selbach. Et Ecclesiam
 Kirchdorff, cum omni iure & integritate; cum hominib. videlicet
 ac decimis vniuersis, quæ venerabilis Dominus Albero Treuirësis
 Archiepiscopus Apostolicæ sedis Legatus Comiti & fratribus de
 Arinstein, p salute animæ suæ suorumq; successorum, perpetua do-
 natione contradidit, & priuilegijs confirmauit. Ecclesiã quoque in
 Oberndieffenbach / in Endrich quam Hartradus de Merenburg & v-
 xor eius Irmengardis consensu liberorū & heredum suorū Ecclesię
 beati Nicolai in Arinstein ob spẽ vitæ æternæ ppetuo delegauit cū
 hominib. & tota villæ decima, & appenditijs omnib. tam in agris q̃
 in pratis. Totam etiam decimã in Geltendorff & mediam partẽ de-
 cimæ de Serhura, & Foresten quæ dicitur Kamerforst. Et syluã totã
 quæ dicitur Grūstenbach, præter octo arbores, quæ omnia in priui-
 legijs Ecclesiæ plenius exprimuntur. In præfatis. a. Ecclesijs beatæ
 s. Margarethæ Kirchdorff, Dieffenbach, nulla Ecclesiastica psona,
 sed solus Abbas de Arinstein spiritualia iura tenebit, & Synodo quã-
 docunq; voluerit & sicut ipsi visū fuerit, p̃sidebit. Nullus aduocat^o.
 secularisue persona, iuris aliqd obtinebit, sed quicunq; Treuirensis
 Ecclesiæ erit Archiepiscop^o, perpetua tuitioe ab iniuriosorū mo-
 lestia, p salute animæ suæ defensabit. In prædicto. a. Episcopatu, qc-
 quid rerū mobilium ad vsus fratrum de loco ad locū transferri conti-
 gerit, ab omni vestigalis exactione & omni erit liberū pensione. Ve-
 nerabilis pater Godefridus super custodia gregis dominici offi-
 ciosa charitate sedulus excubabat, creditum sibi talentum in redi-
 tu patris familias duplicato cū fænore reportare contendens. Hinc
 in fundamento quod Christus est, aurum, argenti, lapidesque
 superædificans preciosos, inde in structura materialis ædificij

* inferius
 Et superius.

Enrich Sel
 Hein-pro-
 vincia, in
 Cattimels-
 boco.

Comitia
 Arnsteinia
 Fundorum
 Et possessio
 num cata-
 logus qua
 Eramon-
 stratenf ob
 nenerunt
 ex mancipi
 rebus.

* apud Mo-
 sellam.

* apud
 Poppar-
 diam.

Alberoni
 Archiepi-
 scopi Tre-
 uer dona-
 tio.

Hartard
 de Meren-
 burg celo-
 bris tractu
 Logana co-
 quis do-
 natio.

Godefrido
 Abbatis
 talentum.

ingressum domus & atrij amplificans, excelsos templi parietes erigebat. Erat enim consilio prouidus, opere strenuus, doctrina dulcissimus, miræque humilitatis & abstinentiæ; sicut a contemporaneis ipsius veraci ad nos relatione peruenit. Dum in hac perfectionis

*Fridericus
dux Suevia
Ecclesiam
Münster
Pramon-
straten-
sibus assi-
gnat.*

specula staret immotus, contigit Fridericum ducem Sueviæ patrem Friderici Romanorum postea Imperatoris secus Ecclesiam, quæ Münster dicitur, iuxta riuulum Primmam cum suis quodam tempore transire, in cuius Comitatu erat etiam Lodevicus, quia consanguineus ipsius ducis erat; & amicissimus existebat: intuensque præfatus dux locum, qui secundo iam, & Sanctimonialibus & viris Canonice, videlicet regularibus, ad diuinum officium deputatus ab omni penitus exciderat disciplina, ita vt canes venatici in sanctuario Ecclesiæ discurrentes; & secundum Prophetam dicentem.

Them. 1.

Propter montem Sion, quia disperijit, vulpes, id est, dolosi ambularent in eo, ex intimo corde commotus est, & amoris Dei Zelo succensus, dilecto comiti, & Conuerso locum eundem cum omni bonorum proprietate contradidit, deprecans pariter & contestans, vt ibidem ob spem cælestium præmiorum monasticæ religionis obseruantiam,

*Ludovicus
Comes
Münster
Ecclesiam
suscipit &
excolit.
Marquardus
Comitis
olim Ca-
pellanus
Monasterio
proficitur.*

ordinaret. Quem ille gratanter, & cum omni alacritate suscipiens, habito fratrum suorum consilio, sex Canonicos de Gratia Dei probatæ conuersationis elegit, adiunctis alijs personis idoneis quas ad hoc opus pater Godefridus assignauit, præficiens Marquardum Capellanum Comitis, qui iam de valle plorationis ascenderat & in domo domini virtutum protectibus, & gradibus innitens cantica graduum mentis iubilo personabat. Hic anno gratiæ M. C. XLIII. venit Monasterium cum fratribus delegatis ad vineam domini Sabaoth excolendam, qualis autem in Christo vitis, quamque fructuosus palmes extiterit; & qualiter in diebus suis, & sibi vixerit, & domini familiæ, ne materiam nostram varius sermo diffibulet, successorum ipsius efferendum laudibus relinquamus.

*Ludovicus
Comes, vir
gines nobi-
les coniugis
exemplo
collectus ex
Bethlen-
trode &
Steden
transfert
in Vallē S.
Maria. quæ
post
Canobium
dominarum
in Nürhen-
bach.*

Subsequenti tempore memorandus Comes, qui totus iam vivebat in Christo secundum Apostolum, quæ retro sunt oblitus in anteriora diem repromissionis & munera per virtutum gradus extendit, & Sanctimonialia, quæ prius apud Bethlentode tunc Steden commorantes, in quarum collegio erant nobilium militum filia de Enrich seruitio domini per exemplum dominae Gudæ comitisq; mancipate, in vallē sanctæ Mariæ transtulit, de quibus postea canobium dominarum quod Nürhenbach dicitur, transplantauit. Post circulum dierum istorum, quia diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, in Moguntina Diocesi apud Odernheim quidam Ministeriales beati Stephani Metensis Ecclesiæ, domos, agros, &

prata

prata in villa **Gummersheim** in laudem Dei pro remissione peccatorum suorum sæpius dicto Comiti votis liberalibus obtulerunt, eo quod frequenter apud ipsos ad allodium suum **Bubenheim** trās-
itum faciens, fama celebris & conuersatione dignissimus haberetur. Ipse vero habita ipsorum cura circa Deum, reuerentia non abusus ibidem super **Sellam** riuiulum in honore Dei Genetricis & beati **Ioannis** Euangelistæ **Oratorium** construxit, Sanctimonialibus adunatis. Locum autem eundem ab omni aduocato sæculari, omni iure parochiæ de **Dernheim** post decimam, quam dominis **Metensibus** soluere debent, qui hoc opusculum legerit, sciat penitus emancipatum.

*Gummersheim
Sanctimonialium sedem exstruit in fundo Metensis Ecclesia.*

Feruebat interim in ædificio domus domini quotidianis exercitijs & laboribus fratrum de **Arinstein** socialis ac beata communio, & in opere manuum quod omnes generaliter, & singuli specialiter promouebant, qualis esset mentalis concordie disciplina, facile poterat coniectari. Nullus ibi torpebat ocio, nullus laborem finge-
bat in præcepto, quia finis præcepti caritatis mutue vinculo cohærebat, vere humiliatum est in laboribus cor nostrum, quibus quotidianum martyrium & humilitas mentis & carnis afflictio fuit in frequenti sufferentia paupertatis. Alij frangendis muris **Castrensibus**, alij cõplanandis areis insistebant, alij trabes & ædificiorum ligna ducebant, alij rupis eminentiam præscindebant, cuius ut ferunt altitudo adæquabat quod nunc est monasterij summitatem. Quis excogitare poterit tot feruorum Dei labores, quis æstimare sudores? Nouit solus retributor præmiorum qui remunerauit plurimos ipsorum, quibus amodo dixit Spiritus, requiescant à laboribus suis. Eo tempore viux memorie pater **Godefridus** año XII. quo fuerat supra domini familiã ordinatus, ingrauescente carnis molestia III. Idus Octobris in itinere **Præmonstratensi** feliciter obiit sepultusq; apud **Vandegorin**, cuius ossa postmodum in Ecclesiam suã honorificè delata ante altare beatorum **Apostolorum Petri & Pauli** debito cum honore sunt posita. Post cuius transitum ad prælationis officium successit **Eustachius**. Ipse vir virtutis, & gratiæ singularis, ut merito ipsi & cura dominici ouilis, & rei gubernatio temporalis crederetur. Huius temporibus quidam Sacerdos nomine **Godefridus** Ecclesiam quæ **Beselich** nuncupatur, quam in parochia **Dietkirchen** consensu domini **Alexandri Treuirensis** Archidiaconi construxerat, cum omnibus attinentijs animalium, scilicet & fructuum intra curiam constitutis, fratribus de **Arinstein** contulit, ob spem salutis æternæ, ut iidem fratres ibidem missarum solemnia perpetuo procurarēt: qui etiam conuentū **Sancti-**

Arinsteinensi cœnobij disciplina, & exercitatio.

Labor in castri muris, ruinis & mentis pro aqua.

Godefridi Abbatis obitus.

Eustachius successor.

In Beselich moniali carnis colligitur.

Alexander Archidiaconus Treu.

TS Lu. benti in Dietkirchen

*Casenellen-
lenboggi
Domini
advocatio-
ne Basslich
se abdicant*

*Hillinus
Treurorum
Arch. su-
selam loci
suscepit.*

*Inducio
Comitis
praconium.*

*Mendanda-
tur vel si-
mile deesse
videtur.
Eccles. 4.
Comes.*

Fundator-

monialiū ilico dirigētes primitias Dño dabāt, dedicauerūt bonorū operum ex prouētū. Erant eiusdē loci Domini de **Casenellenbogen** tunc temporis Aduocati: sed ipsam Aduocatiā pro amore Iesu Christi & intemeratæ Matris eius, cum omni iure totaliter abdicantes, in manus fratrum prædictorum & Conuersi Comitis cum integritate omnium infra curiam existentium libertate perpetua tradiderunt. Quem locum Hillinus eo tempore Treuirorum Archiepiscopus, & Apostolicæ Sedis legatus sub tuitione sua, suorūq; successorum suscepit speciali gratia defendendū. iam dicto Alexandro Archidiacono ius suum in ea re penitus resignante. Et ad maiorem & perpetuam facti huius firmitatem, statutum est, & priuilegijs confirmatum, vt etiam memorato Treuirensi Archiepiscopo aureum denarium, vel duodecim Confluentinæ monetæ denarios argenteos annuatim persoluere teneatur.

Sed iam nunc ad ipsum, pro quo materia tota sumpsit initiū, reuertamur, lectori quod de Conuersione ipsius & transitu spon- dimus, exsoluamus. Audisti, lector, in superioribus, si non excidit à memoria, de progenitoribus viri, de ingressu pauca, & progressu; audi nunc & mirare nobiscum, vt miremur ea saltem, quæ imitari non possumus: nondum enim tornatiles, nondum plenas hyacinthis manus habemus vt sint ad eleemosynam porrectæ cum Lucis exemplo, vt ad modum torni promptissimè ad opera quantumlibet subtilia per amorem Domini facienda. * Audi Comitem, audi fundatorem, audi pariter & Conuersum. Miror ego in hominem vnum tria hæc adiectiua cōuenisse. *Certe iuxta Salomonem, funiculus triplex difficilè rumpitur.* Cum audieris Comitem, non attende profapiam, quia stulta mundi & ignobilia Deus elegit: sed mirare triumphalem temporalium rerum Contemptorem. Contempsit enim nomen & genus, sæculi diuitias & honores, vt nudus nudum Christum sequeretur, quatenus poenas euaderet diuitis purpurati, abnegauit post omnia, quod difficillimum, & seipsum. Nunquid non plura pro Christo reliquit? Etiam. Quid? in vxoris corpore, molle femur. Qui reliquerit, inquit Saluator, inter cætera vxorem, & filios, centuplum accipiet. Iam centuplum hic surgit contra infinitum, quia surgit & crescit infinitas præmiorum. Sed fortasse diceret aliquis, quod hoc obesse non poterat ad salutem; audiat, quid Euangelicus dixerit excusator, Vxorem duxi; Et ideo non possum venire. Cum audieris Fundatorem; futurorum bonorum considera prouisorem, vbi Christus existens Pontifex semel in sancta per propriū sanguinem introiuit. Qui dormit æstate, mendicabit hyeme. Prouidit er-

go in posterū, quia tot salutis suæ reliquit obsides, quot patrimonij sui habebit hæredes. Fundauit seipsum; imo sanctæ professionis studio fundauit alios virtutis exemplo; ideoque superedificari meruit in Ecclesiæ fundamento. Cum audieris conuersum, bonorum operum intellige sectatorē. Nam sponso, qui in cœlis est, perenni mente actu & habitu maluit applicari, non iam conformis huic sæculo, sed reformatus spiritu mentis suæ. Conuersus enim est effectus, at paruulus elegit abiectus esse in domo Dei, per viam humilitatis signifer & præuius antecedens, quia, vt ait quidam; *Componitur orbis Regis ad exemplum*, & vita quis melius, quam verbo docetur. Quid de charitate, quid de eius compassione dicturus sum, qui totus semper misericordiæ visceribus affluebat. Ibat sæpius in glaciali frigore pellicijs nudatus ac tunicis, quibus calefacta sunt algentia membra viduarum. Testantur hæc voces pauperum, quæ ad aures incircumscripti spiritus peruenerunt, quibus & victum sæpè latenter & amictum per humeros furtiue dimisit: non inferior hac virtute S. Martino, qui dimidiam chlamydem, quum isse totum frequenter dederit indumentum. Hoc tempore felicis memoriæ Eustachius Abbas cum XXIX. annis in castris Domini strenuè militasset, solutus carnis ergastulo, Deo, apud quem mortuorum spiritus requiescunt, tradidit animam, succeditque illi Richolffus, cuius multa in procuratione domus Dei inueniuntur insignia probitatis.

Conuersus.

*Eustachij
Abbas
mors.*

*Richolffus
Abbas
succedit.*

Huius anno sexto venerabilis Comes & conuersus sicut sæpè solebat per Abbatibus licentiam Ecclesias, quas fundauerat, & ipsorum prædia visitandi gratia circuibat. Et dum ad cœnobium Dominarum *Gummerseheim* deuenisset, viribus corporis destitutus sensit mortis adesse discrimen: securusque de præmio cupiebat dissolui, & esse cum Christo. Aliquantis autem diebus febriens ab Abbate Monasteriensi Burchardo & Præposito Flanheim Werenboldo & præfati loci Sacerdotibus, Sacramentis cœlestibus & Ecclesiasticis solemniter est imbutus, & totus cœlestium flagrans desiderio, valedicens omnibus VIII. Kal. Nouemb. latantibus angelis plenâ felicibus meritis animam transmisit ad Christum: Ad cuius exequias tota ferè vicinia confluebat. Cõditus est pro tẽpore duabus noctibus apud Gummerseim: Tertia apud Eberbach; quarta apud Ecclesiam Kirhdorff; quinta apud Ecclesiã B. Margarethæ. Sexta demũ die Comitibus de Nassauu, de Carzenellenbogen, de Dietz, & Dominis de Henburg feretrum portantibus apud Ecclesiam suam Arnstein cum maximo deponitur eiulatu. Quanta ibi lacrymę, quanta suspiria & quantus fuerit sexus vtriusque con-

*Ludovicus
Comitis
agritudo.*

*Sacramen-
torum per-
ceptio
Mors &
exequia.*

*Comites
Ludovicus
parentum
res.*

curfus,

curfus longè facilius æstimabitur, quam scribetur. Sepultus est autem ante altare pontificis beati Nicolai, eiusdem Ecclesiæ patroni, in die Commemorationis omnium fidelium animarum, anno gratiæ M.C.LXXXV. anno autem à fundatione dictæ Ecclesiæ XLVII. sub Abbate Richolfo.

*Sanctorum
circa res
nostras
perspicax
cura.*

Ecclesie-12.

Accipe iam lector breuem & simplicem paginam, quam descripsi, tanti viri virtutibus imparem, quam nullum iactantiæ vitium, teste conscientia, fermentauit, sed sola sepultæ materiæ negligentia ad id, quod videtur, eduxit. Innouent & corrigant de charitate qui volunt, non etiam reclamabit ad limam, quæ doctioris ingenij calamum iam expectat. Date fratres, & domini date veniam, & quid tantis cineribus debeatis, attendite. Ne, quæso, pro nihilo terram desiderabilem habeatis, ne vnde gratiam & meritum, inde teneamini pœnas & supplicia reportare. Sequitur nos, & insequitur, ac per omnes locorum angustias, ingreditur oculus pij Pontificis Nicolai, penetrat abdita, rimatur occulta; videt, & se videri non vult à nobis. Non ergo simus ingrati de beneficio, vt eius nobis patrocinetur oratio. Sed finem loquendi omnes pariter audiamus. *Deum time, & mandata eius obserua, hoc est omnis homo; id est per hoc erit omnis homo, subaudi, perfectus. Ad hanc perfectionem & coronam regni, qui nos inuitauit post mortem carnis, inducat Iesus Christus Dominus noster. Amen.*

EXPLICIT OPVSCVLVM GESTORVM
COMITIS LVDEVVICI FVNDATORIS
NOSTRI.

IN